

HOFJESKRANT

Nieuwsbrief van de Stichting Landelijk Hofjesberaad

nummer 39, voorjaar 2017

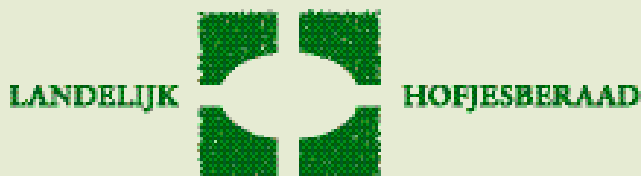
**NIEUW LID:
STICHTING HOFJES
DIACONIE, LEIDEN**

**REPORTAGE:
EEN NIEUW HOFJE
IN DE POLDER**

Verder in dit nummer: Mededelingen van het bestuur • Van de Voorzitter • Hofjesreeks deel 4 • Afscheid van Els Elzenga • Nieuwe bestuursleden • Verslag Huismeestersdag • Verslag Najaarsbijeenkomst • Hofjesnieuws • Boekennieuws

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

LANDELIJK HOFJESBERAAD

De Stichting Landelijk Hofjesberaad is bedacht op 8 april 1997 en daadwerkelijk opgericht op 4 juni 1997.

BESTUURSSAMENSTELLING:

Mr H. van Eesteren, voorzitter (070-350 63 48)
Ing J. H. Willemink, penningmeester (023-528 84 36)
Mr E.W. Oosterbaan, secretaris (0224-215 185)
C.N.L.M. Regout, lid (035-5431732)
Mw mr J.B. Baars-Goetsch, lid (035-8877 793)

HOFJESKRANT

De Hofjeskrant is voor geïnteresseerden op aanvraag beschikbaar. Bestuursleden van de aangesloten hofjes krijgen de krant automatisch op hun huisadres. Op de website van het LHB is de Hofjeskrant ook te downloaden en/of te lezen.

SECRETARIAAT STICHTING LANDELIJK HOFJESBERAAD

Vooruitgangstraat 167, 2032 RK Haarlem
Contactpersoon: Joke Slootheer
Het secretariaat is te bereiken ma-, di-, do-, en vrijdag van
09.00 - 15.00 uur op 023 - 5400644
of via info@hofjesberaad.nl
www.hofjesberaad.nl

AANMELDING NIEUWE LEDEN

Voor meer informatie over het Landelijk Hofjesberaad en/of de mogelijkheden voor aansluiting bij het beraad kunt u zich richten tot Joke Slootheer (secretariaat).

Natuurlijk zijn wij ook zeer geïnteresseerd in uw reactie op de Hofjeskrant. Belt of mailt u gerust, ook als u een actieve bijdrage wilt leveren aan het werk van de stichting.

ADVERTEREN IN DE HOFJESKRANT?

Neem dan contact op met het secretariaat
info@hofjesberaad.nl

COLOFON

Uitgave van het Landelijk Hofjesberaad.
Verschijnt tweemaal per jaar: voorjaar en najaar
ISSN: 1872-5619

Redactie: Henk Looijesteijn
Vormgeving: Tekst in Vorm, Joke Slootheer
Foto's: Henk Looijesteijn, Joke Slootheer,
Piet Verhoeven, Jan Willemink
Druk: Paswerk Grafisch, Cruquius

VOORJAARSBIJENKOMST IN LEIDEN

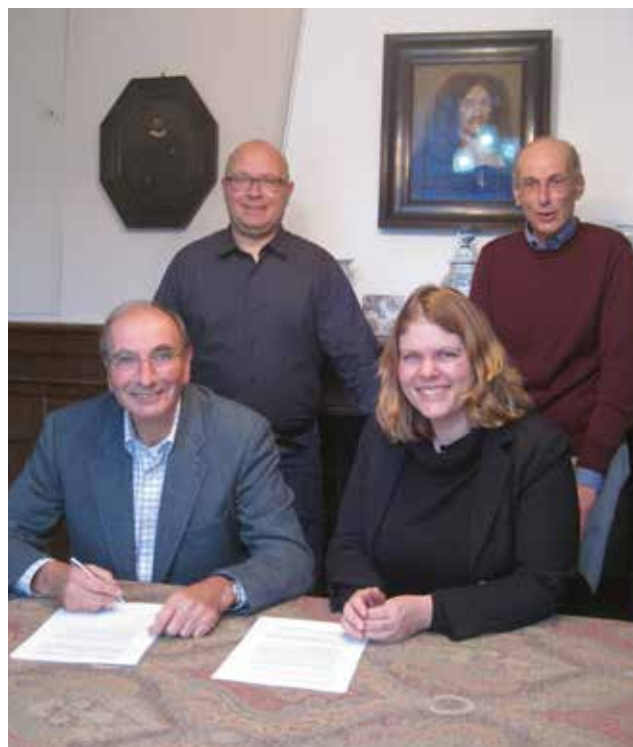
Zaterdag 8 april 2017

De Voorjaarsbijeenkomst vindt dit keer plaats in Leiden, waar het LHB te gast zal zijn bij de Stichting Hofjes Diaconie van de Hervormde Gemeente Leiden. De bijeenkomst begint om 10.00 in de Burgerzaal van het Stadhuis van Leiden. Na de vergadering zullen Leidse hofjes worden bezocht. De lunch en de afsluitende borrel worden verzorgd door diaconaal centrum De Bakkerij, gehuisvest in de historische panden waar eeuwenlang Leidse armenzorg werd bedreven en het brood voor de armen werd gebakken. Voor nadere informatie wordt verwezen naar de uitnodiging die u inmiddels heeft ontvangen.

HOFJESREEKS DEEL 4

Op 7 december 2016 werd in het Venetiahofje door voorzitter Huib van Eesteren en auteur Vibeke Kingma het contract getekend voor het vierde deeltje van de Hofjesreeks. Dit deel zal de geschiedenis van de Nederlandse hofjes tussen 1800 en 1940 tot onderwerp hebben, en volgt dus qua tijd op *Hofjes als paleizen* en gaat vooraf aan *Open en besloten*, de eerste twee deeltjes van de Hofjesreeks. Het is de bedoeling om deel 4 te presenteren op de Najaarsbijeenkomst in Groningen.

Vibeke Kingma studeerde sociale en economische geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en werkt als zelfstandig onderzoeker. Zij heeft veel onderzoek gedaan naar sociale zorg in de 19de en 20ste eeuw, en heeft onder andere een boek gepubliceerd over de Pius-stichting in Alkmaar en over filantropie in Nederland tussen 1770 en 1920. Zij is dus zeer geschikt voor een boek over hofjes in de 19de en vroege 20ste eeuw. Voor meer informatie kunt u terecht op haar website, www.vibekekingma.nl.

Achter: Henk en Daan. Voor: Huib en Vibeke.

VAN DE VOORZITTER

Op zaterdag 5 november 2016 waren wij te gast bij het Heilige Geesthofje in Den Haag. Zoals iedere bijeenkomst van het LHB was dit ook weer een interessante en gezellige dag. Zeer gewaardeerd werd de wandeling door de Schilderswijk. Voor velen zal deze wandeling het beeld van deze wijk in positieve zin hebben veranderd. Tijdens de vergadering hebben wij afscheid genomen van bestuurslid Els Elzenga-Duynstee. Recent hebben wij ook in bestuurlijke kring afscheid van haar genomen. Voor een meer uitgebreide samenvatting van de Najaarsbijeenkomst en het afscheid van Els verwijs ik naar het verslag elders in deze Hofjeskrant.

Het verheugt ons u te kunnen berichten, dat wij Clemens Regout, provisor-voorzitter van Hofje Sint Maartenshuizen in Maastricht en een trouw bezoeker van onze bijeenkomsten, bereid hebben gevonden Els op te volgen. Zijn benoeming vond plaats in de bestuursvergadering van 8 december 2016. Er is nog een mutatie in het bestuur aanstaande. Secretaris Erik Oosterbaan bereikt in juli het einde van zijn bestuurstermijn van twee maal vier jaar. Hij zal worden opgevolgd door Mariëlle Gielink, regent van het Raepenhofje in Amsterdam en eveneens een trouw bezoeker van de bijeenkomsten.

In december is de Tweede Kamer akkoord gegaan met de voorstellen van mi-

nister Blok voor wijziging van de Wet Woningmaatregelen 2014. Belangrijkste wijziging voor ons was de verhoging van de vrijstelling van de verhuurderheffing naar 25 woningen. Tijdens de behandeling zijn twee voor de hofjes zeer belangrijke amendementen ingediend door de SP en de PvdA. De SP stelde een verhoging naar 50 woningen voor en de PvdA vroeg om een vrijstelling voor Rijksmonumenten. Bij de stemming op 20 december werden beide amendementen aangenomen. Dit betekent dat vrijwel al onze deelnemers in de toekomst vrijgesteld zullen zijn van de verhuurderheffing.

Daar de wet vlak voor het kerstreces is behandeld, kon er in 2016 geen behandeling in de Eerste Kamer meer plaatsvinden. In verband hiermee hebben wij brieven aan beide Kamers gestuurd, waarin wij hebben gepleit voor ingang van de wet met terugwerkende kracht per 1 januari 2017. De wet is op 20 februari in het Staatsblad gepubliceerd [Stb. 2017, nr. 48]. De inwerkingtreding volgt na ondertekening van het Koninklijk Besluit. Helaas zal de wet niet met terugwerkende kracht worden ingevoerd, aangezien dit niet is toegestaan in situaties waarin voor belanghebbenden een nadelig effect kan optreden. Dat betreft in dit geval een tariefsverhoging voor corporaties en verhuurders met meer dan 50 woningen, niet zijnde Rijksmonument. De maatregelen gaan dus in op 1 januari 2018.

Wij mogen constateren dat de lobby van het LHB en gemeentebesturen een groot

succes is geworden, nu een heel groot aantal van onze deelnemers vanaf 2018 vrijgesteld is van de verhuurderheffing. Graag wil ik waardering uitspreken voor het luisterend oor en de sympathie die wij hebben mogen ervaren bij het Ministerie en de Tweede en Eerste Kamer.

Ook dit jaar zijn er weer hofjes die een bijzondere mijlpaal bereiken. Het Vrouwenhuis in Zwolle bestaat 275 jaar, het Begijnhof in Breda en het Heiligen Geestgasthuis in Groningen bestaan dit jaar 750 jaar. Het Heiligen Geestgasthuis treedt dit jaar op als gastheer van de Najaarsbijeenkomst. Daar zal ook het eerste exemplaar worden uitgereikt van het vierde deel van de Hofjesreeks, waar auteur Vibeke Kingma momenteel aan werkt, zoals u elders in de krant kunt lezen.

Volgend voorjaar gaat het LHB op bezoek in Delft, maar eerst brengen we een bezoek aan een andere Zuid-Hollandse stad. Wij hopen u zaterdag 8 april allemaal te mogen begroeten in hofjesstad Leiden.

Huib van Eesteren

AFSCHEIDSDINER VAN ELS ELZENGA

Els Elzenga-Duynstee, oorspronkelijk actief in de hofjeswereld als bestuurder van de Lammers Stichting en de twee door deze stichting beheerde hofjes in Den Haag en Scheveningen, heeft 13 jaar deel uitgemaakt het LHB-bestuur.

Zoals bij zoveel hofjesbestuurders was het bestuur van de stichting een familietraditie, maar ook nadat de hofjes in 1980 werden ondergebracht bij de Koninklijke Haagse Woningvereniging van 1854 bleef de liefde voor hofjes bij Els. Als LHB-bestuurder hield ze zich onder meer bezig met de werving van nieuwe leden, zoals het Schweer bei der Beckehof in Dieren en twee hofjes in Veenendaal. Bij het moderne Veenendaalse hofje Het Masker verrichtte Els namens het LHB en als burgemees-

tersvrouw de feestelijke opening. De laatste twee jaar organiseerde ze samen met Hanneke Baars de Huismeestersbijeenkomsten. Els was een trouw en mondig bezoeker van de bestuursvergaderingen en van de LHB-bijeenkomsten, en het bestuur hoopt haar nog vaak op deze bijeenkomsten te mogen zien. Na het officiële afscheid tijdens de Najaarsbijeenkomst heeft het bestuur Els ook uitgeluid tijdens een informeel afscheidsetentje, waar zij voor haar jarenlange inzet een steentje kreeg overhandigd.

NIEUWE BESTUURSLEDEN: CLEMENS REGOUT EN MARIËLLE GIELINK

Het aftreden van Els Elzenga was voor het bestuur aanleiding om versterking te zoeken. Die is gevonden in de persoon van Clemens Regout, provisor-voorzitter van het Hofje Sint Maartenshuizen in Maastricht. Zijn familie komt uit die stad maar zelf is hij opgegroeid en schoolgegaan in Bloemendaal, Haarlem en Zeist. Vervolgens studeerde hij rechten in Leiden en was hij achtereenvolgens werkzaam als advocaat, directiesecretaris en bedrijfsjurist. Thans is hij gepensioneerd en met echtgenote woonachtig in Baarn.

Clemens is zeer actief als bestuurslid in een aantal charitatieve stichtingen. Zo was hij onder meer 20 jaar lang regent van het R.C. Jongensweeshuis te Amsterdam. Sinds 2007 is hij provisor van de Sint-Maartenshuizen, een hofje uit 1715, bestaande uit 13 woningen bestemd voor minvermogende ouderen uit Maastricht en omstreken. De combinatie van charitas met cultureel en familie-erfgoed maakte dat lang nadenken om zich in de hofjeswereld te storten niet nodig was. In 2010 trad het hofje toe tot het LHB. Van meet af was Clemens enthousiast over het LHB als toonbeeld van het *utile dulci*, het verenigen van het nuttige met het aangename, waaraan hij vanaf nu als bestuurslid aan hoopt bij te dragen.

Het naderend aftreden van secretaris Erik Oosterbaan was

aanleiding om ook voor hem een opvolger te zoeken. Die is gevonden in de persoon van Mariëlle Gielink, sinds 1999 regent en secretaris van de Stichting het Raepenhofje in Amsterdam. Dat dateert uit het jaar 1648 en wordt nog altijd bestuurd door verwanten van de stichter. Zij is werkzaam als bedrijfsjurist en is daarnaast voorzitter van de raad van toezicht van een woningcorporatie en lid van de raad van toezicht van een woonzorgcomplex. Zij beleeft altijd veel plezier aan de LHB bijeenkomsten, met de contacten met andere hofjesbestuurders, de uitwisseling van informatie over de uitdagingen van het in stand houden van cultureel erfgoed en vooral ook de bezoeken aan de aangesloten hofjes. Mariëlle ziet er naar uit zich in haar nieuwe functie van secretaris zo goed mogelijk in te zetten voor het LHB.

VERSLAG HUISMEESTERSDAG

Voor huismeesters is het niet gauw te koud. Gelukkig maar, want het was op 13 oktober 2016 een frisse dag in Amsterdam. Daar vond de jaarlijks door het LHB georganiseerde bijeenkomst voor huismeesters en beheerders van hofjes plaats. Ruim 40 huismeesters, een aantal vergezeld door partners, verzamelden zich rond half twee in de Gelagkamer van de Corvershof aan de Nieuwe Herengracht 18. Met elkaar vertegenwoordigden zij zo'n 28 hofjes.

Met een warm welkomstwoord opende voorzitter Huib van Eesteren de voor de twaalfde keer gehouden bijeenkomst. Vooruitlopend op de rondgang later in de middag langs en door de Corvershof verhaalde Jeroen van Slooten, beheerder namens de Protestantse Diaconie Amsterdam van Corvershof, Amstelrank, de Van Limmikhof, het Hodshonhof en de Hofstuin Amsterdam over de geschiedenis en de hedendaagse invulling van het complex van de diaconie. Het zijn geen traditionele hofjes meer, maar gebouwen in gebruik als bijvoorbeeld kantoor van de Protestantse Diaconie, leefgroep van sociale ondernemers of opvang van daklozen.

Na deze inleiding hield Willemijn Wilms Floet een boeiende lezing op basis

van haar boek *Het hofje. Bouwsteen van de Hollandse stad 1400-2000*, waarbij met name de diverse bouwstijlen van hofjes werden getoond en toegelicht. Daarbij kwamen natuurlijk ook een aantal voor de toehoorders in de zaal zeer bekende hofjes in beeld.

Zoals door de beheerder al was aangekondigd, volgde er nadien een frisse wandeling langs een aantal van de eerder genoemde gebouwen waarover hij met verve uitleg gaf. Bij de bezichtiging van de Regentenkamer in de Corvershof kwam naar voren dat deze kamer regelmatig voor vergaderingen van diverse doeleinden wordt gebruikt maar niet (meer) door regenten.

Weer terug in de Gelagkamer kon het glas worden geheven op een geslaagde

middag waarbij de huismeesters, waarvan een aantal in de loop der jaren met elkaar een band heeft opgebouwd, konden bijpraten. Vóór vertrek huiswaarts bedankte Huib van Eesteren zowel Jeroen van Slooten als diaconiemedewerker Joop Zuurendonk, die hem bijstond in de organisatie van deze middag, onder overhandiging van een boekje uit de Hofjesreeks en een fles wijn. Voor Willemijn Wilms Floet was er een bloemenmand bij het haar toekomende dankwoord. De organisatie van deze bijeenkomst was in handen van de LHB-bestuursleden Hanneke Baars en Els Elzenga, en ook zij werden uiteraard door de voorzitter dank gezegd.

Hanneke Baars

VERSLAG NAJAARSBIJEENKOMST

De Najaarsbijeenkomst vond dit jaar plaats op een herfstige 5 november 2016 in Den Haag. Het LHB was daar te gast bij het Heilige Geesthofje, dat dit jaar het 400-jarig bestaan vierde. Voorzitter Huib van Eesteren had dit keer twee petten op en heette de aanwezigen – ongeveer 75 vertegenwoordigers van 35 hofjes – als voorzitter van het college van regenten van het Heilige Geesthofje welkom in de Barthkapel. Bij de Voorjaarsbijeenkomst in 2011 was dat ook al eens plaats van samenkomst geweest.

Peter Jansen Schoonhoven, regent van het Heilige Geesthofje, vertelde vervolgens over de geschiedenis van dit bijzondere Haagse hofje, dat in een lange traditie van Haagse sociale zorg staat. Meer dan zeven eeuwen geleden kende Den Haag al Heilige Geestmeesters, die voor de armen van de

parochie zorgden. In 1616 begonnen ze met de bouw van het hofje, dat eeuwenlang vooral voor alleenstaande vrouwen op leeftijd een veilige veste vormde. Het beheer daarvan werd geleidelijk aan hun belangrijkste taak. De meesters gingen zich regenten noemen, en het college bestond uitsluitend uit heren. Pas in 2015 kwam er

voor het eerst sinds tijden een man in het hofje wonen en werd de eerste vrouw in het bestuur benoemd. Nog altijd richt het hofje zich op het verschaffen van woonruimte aan mensen van boven de 45 jaar met een smalle beurs.

Dat de regenten zich niet alleen met het verleden maar ook met de toekomst bezig

Met de klok mee: Daan en Huib, Ilse van den Berg en Peter Jansen Schoonhoven.

houden, bleek uit de daaropvolgende presentatie van Ilse van den Berg, architect en als projectmanager werkzaam voor de stichting De Groene Grachten. Die stichting richt zich op het verduurzamen van monumenten en historische panden, die vaak moeite hebben met het beheersen van stookkosten en warmteuitstoot. De Groene Grachten werkt met jonge Delftse ingenieurs die tot dat doel een zogeheten 'groene menukaart' hebben ontwikkeld met een opsomming van meer dan 50 mogelijke maatregelen ter verduurzaming van historische panden, te vinden op www.degroenemenukaart.nl. Het Heilige Geesthofje heeft de stichting in de arm genomen om voor het hofje met een advies te komen, en ook andere hofjes zullen hier allicht belangstelling voor hebben. Al was het maar omdat alleen al verandering van leverancier voor het Heilige Geesthofje 20 procent in de kosten scheelde.

Tijdens de daaropvolgende vergadering werd eerst de begroting voor 2017 besproken en toegelicht, waarna vooral het hete hangijzer van de verhuurderheffing onderwerp van gesprek was. Inmiddels is die heffing vanaf 1 januari 2018 voor hofjes grotendeels van de baan. Zover was het nog niet tijdens de Najaarsbijeenkomst, maar het was al wel duidelijk dat de lobby van het LHB doorslaggevend was geweest bij de wetwijziging vanuit het ministerie. Al tijdens de vergadering werd daarom lof uitgesproken voor het behaalde resultaat.

Vervolgens werd afscheid genomen van bestuurslid Els Elzenga-Duynstee. Haar werd hartelijk dank gezegd voor haar grote inzet en verdiensten voor het LHB. Het scheidend bestuurslid gaf aan de verzamelde hofjesbestuurders als wijze raad mee: blijf elkaar zien, blijf elkaar informeren en blijf naar de Voorjaars- en Najaarsbijeenkomsten komen om elkaar te leren kennen, want samen sta je sterker dan alleen.

Het formele programma werd afgesloten met het overhandigen van een LHB-steentje aan de gastheer, waarbij erevoorzitter Daan van den Briel werd ingezet om te voorkomen dat Huib als LHB-voorzitter en voorzitter van het Heilige Geesthofje het steentje aan zichzelf moest geven. Nadien volgde er een korte lezing door historicus Henk Looijesteijn over het dagelijks leven in Den Haag in 1616, het jaar dat het Heilige Geesthofje werd opgericht, en een inleiding door de Haagse oud-archivaris en kenner van de Haagse geschiedenis Coos Wentholt over de rondwandeling langs 'Haagse parels' die middag.

Na de lunch werd het gezelschap in

Impressies van de wandeling in de Schilderswijk.

drie groepen verdeeld en rondgeleid langs bijzondere gebouwen in de buurt van het Heilige Geesthofje, zoals de vele op hofjes gelijkende sociale woningbouw als bijvoorbeeld de Van Ostadewoningen in de Schilderswijk. Helaas trof men het niet met het weer, maar eenmaal aangekomen in het Heilige Geesthofje klaarde het gelukkig wat

op en kon men het jarige hofje met zijn oude perelaar bewonderen. De bijeenkomst werd afgesloten met een geanimeerde borrel in de Regentenkamer.

De notulen van de Najaarsvergadering zijn de leden inmiddels toegestuurd. Meer foto's van de bijeenkomst vindt u op www.hofjesberaad.nl.

Cathrijn Jacobsdochterhofje aan de Kaarsenmakerstraat.

NIEUW LID:

STICHTING HOFJES DIACONIE VAN DE HERVORMDE GEMEENTE LEIDEN (DEEL 2)

In Hofjeskrant 38 werd het nieuwe Leidse LHB-lid voorgesteld, de gastheer van de komende Voorjaarsbijeenkomst. Met maar liefst negen hofjes onder het beheer wordt dit lid in twee delen voorgesteld.

Kwamen in de vorige krant de hofjes van vóór de Reformatie aan de orde, dit keer volgen de hofjes gesticht in de 17de en 18de eeuw. De Sleutelstad was toen qua bevolking en welvaart de tweede stad van het land en een internationaal vermaard centrum van de lakennijverheid. Veel hofjesstichters raakten door deze economische bloei in goeden doen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de beide oudste hofjes die hier besproken worden, de hofjes gesticht in respectievelijk 1598 en 1608 door Cathrijn Jacobsdochter († 1601) en Cathrijn Maartensdochter († 1621). Beide Cathrijns waren weduwe van rijk geworden kleermakers, en beiden schonken hun hofje aan de huissittenmeesters. Van hun

rechtsopvolgers ging het bestuur in 1862 over aan de diaconie.

Beide hofjes staan niet meer waar de stichteressen ze plaatsten. Het Cathrijn Jacobsdochtershofje bestond uit negen huisjes aan een smalle steeg. De diaconie kon het bouwvallige hofje goed verkopen en bouwde ter vervanging in 1929-1930 een aanzienlijk prettiger leefbaar en modern hofje met een binnentuin en 14 huisjes aan de Kaarsenmakerstraat. Het Cathrijn Maartensdochtershofje bestond uit 12 huisjes. Het werd vanwege stads-saneringsplannen verkocht en de diaconie bouwde als vervanging in 1910 een ruim opgezet hofje aan de Pasteurstraat, net buiten de oude stadswallen, met 14 huisjes in Oudhollandse stijl.

Ook het Klein Sionshofje of Emerentia Banningshofje (1641) in de Schoolsteeg was het werk van een vrouw. In het vlakbij gelegen Sionshofje mochten namelijk alleen echtparen wonen. Als de man overleed moest de weduwe het hofje verlaten. Voor deze weduwen stichtte burgemeestersvrouw Emerentia Banningh (1586-1667) een hofje met vier woningen. Het bestuur ervan droeg zij op aan het Sionshofje. Ook toen dat naar een andere plek verhuisde bleven de regenten het beheer voeren van wat vaak het Groot en Klein Sionshofje werd genoemd.

Deze drie hofjes, en de vier die in de vorige krant behandeld werden, vielen in 1862 toe aan de diaconie. In de 20ste en 21ste eeuw zouden daar nog twee hof-

Cathrijn Maartensdochterhofje aan de Pasteurstraat.

Bewoners van het Cathrijn Maartensdochterhofje.

Emerentia Banningshofje.

jes bij komen, die overigens allebei uit de 18de eeuw stammen. In de eerste plaats het Coninckshofje, het werk van de ongehuwde Cecilia Coninck († 1771), die in Amsterdam woonde maar hechte banden had met Leiden. Zij liet aan de diaconie geld na voor de stichting van een hofje. De diakenen vormden daartoe een bestuur dat in 1773 aan de Oude Vest een hofje met zes huisjes bouwde. Rond 1860 werden daar nog vier huisjes aan toegevoegd. Het bestuur van dit hofje bleef tot ver in de 20ste eeuw onafhankelijk totdat de diaconie het bij de andere hofjes voegde.

De laatste aanwinst is het Samuel de Zeehofje (1724) aan de Doezastraat, een stichting van koopman Samuel de Zee (1654-1724), een vrome protestant die zijn nalatenschap daarnaast bestemde voor een studiebeurs voor twee studenten theologie aan de universiteit. Zijn familieleden kregen bij toewijzing van een huisje alleen voorrang als ze Nederlands Hervormd waren. Het hofje bestond aanvankelijk uit tien woninkjes, maar werd in 1743 uitgebreid met een regentenkamer en nog eens 11 huisjes. Een paar jaar geleden begon het bestuur van de financieel gezonde stichting zich zorgen te maken over de opvolging. Aangezien een bestuurslid ook zitting had in het bestuur van de diaconale hofjes waren de lijnen kort en kwam ook dit hofje onder hun hoede.

De Stichting Hofjes Diaconie, opgericht in 1979, is een beheersstichting namens de diaconie, maar het vijfköppige bestuur handelt inmiddels vrijwel zelfstandig. Het

Het Coninckshofje aan de Oude Vest.

beheert nu 114 woningen, waarbij men bij de toewijzing let op bewezen affiniteit met Leiden en een bescheiden inkomen, en een leeftijdsgrens van 30 jaar in acht neemt. Nederlands Hervormd hoeft men al lang niet meer te zijn. In de praktijk zijn veel bewoners vrouwen die na een echtscheiding snel woonruimte nodig hebben.

De verhuurderheffing was de rechtstreekse aanleiding voor de Stichting Hofjes Diaconie om tot het LHB toe te treden, maar ook inzake andere kwesties verwacht men kennis te kunnen delen via het LHB. Inmiddels heeft het bestuur ook stappen gezet tot het oprichten van een Leids Hofjesberaad en treedt de stichting op als gastheer van de volgende Voorjaarsbijeenkomst. Daarbij zal de Hofjesstad Leiden nadrukkelijk onder de aandacht worden gebracht.

Pomp van het Coninckshofje.

Het Samuel de Zeehofje heeft twee binnenplaatsen, gescheiden door de regentenkamer.

HOFJESNIEUWS

750 JAAR HEILIGEN GEEST GASTHUIS TE GRONINGEN

De stad Groningen is één van die steden die zich erop kunnen beroepen een 'hofjesstad' te zijn, waar veel hofjes zijn gesticht en bewaard zijn gebleven. De Groningse hofjes heten van oudsher gasthuizen, zoals meestal in het noorden des lands. Een aantal heeft door de eeuwen heen een hofjesvorm gekregen en vormen geliefde oases van rust in de Martinistad.

Veruit het oudste daarvan is het Heiligen Geest Gasthuis in de Pelsterstraat, dat zijn geschiedenis kan terugvoeren tot het jaar 1267. De voogden overwogen daarom al vanaf het begin van de 21ste eeuw de geschiedenis van het gasthuis te laten onderzoeken en beschrijven. Geen overbodige luxe, want al kent Groningen vele gasthuizen, er is nog maar weinig over hun geschiedenis geschreven. Alleen de geschiedenis van het Mepschen Gasthuis is begin 21ste eeuw onderwerp van een boek geweest.

Het naderen van het 750-jarig bestaan van het Heiligen Geest Gasthuis in 2017 was aanleiding om door te zetten en al vroegtijdig historici van naam en faam en financiële steun van verscheidene fondsen aan te zoeken. Dat het een project met een lange adem zou worden was van meet af aan duidelijk, want men wilde een grondige geschiedschrijving berustend op het archief van bijna 15 strekkende meter. Het onderzoek ging in 2010 van start en resulteerde in een rijk geïllustreerde en doorwrochte geschiedenis van het gasthuis, dat op donderdag 1 december 2016 feestelijk werd gepresenteerd in de Pelstergasthuiskerk.

Foto: Dagblad van het Noorden, Duncan Wijting.

Onder de vele gasten waren besturen van andere Groningse gasthuizen, vertegenwoordigers van het Groningse archief, de universiteit, de gemeente, het Groninger Museum, de monumentenwacht, de Stichting Oude Groninger Kerken en de bijdragende fondsen. Van tevoren gaf huismeester Egbert van der Werff een rondleiding door het gasthuis, waarna terug in de kerk de aanwezigen werden welkom geheten door voorzittend voogd Harald van Donselaar. Het boek over de geschiedenis van het gasthuis was een droomproject, aldus Van Donselaar. Voogdes en projectleidster Hilde Krips-van der Laan vertelde daarna over de verwerking van deze

droom, waaraan experts op het gebied van de Groningse geschiedenis hebben meegewerkt als schrijvers en meelezers. Het boek is onderdeel van een groter project om het verleden van het gasthuis meer onder de aandacht te brengen. Zo zal er op termijn ook een informatiezuil worden geplaatst en denkt men na over een herinrichting van de museumkamer.

Na deze inleiding bespeelde organiste Janny Knol-de Vries het Schnitgerkerkorgel, waarbij alle registers werden opengetrokken om de veelzijdigheid van dit historische instrument te laten horen. Vervolgens werden de eerste drie exemplaren van het boek aangeboden aan vertegenwoordigers van instellingen en personen die een belangrijke rol hebben gespeeld in de geschiedenis van het gasthuis. Vicaris Peter Wellen vertegenwoordigde het bisdom Groningen en de geestelijken die in de middeleeuwen in het gasthuis actief waren, burgemeester Peter den Oudsten vertegenwoordigde het stadsbestuur dat tot 1990 de oppervoogdij over de Groningse gasthuizen voerde, en mevrouw H. Elema vertegenwoordigde als langstzittende bewoonster de generaties bewoners van het gasthuis. Burgemeester Den Oudsten sprak vervolgens een dankwoord uit waarin hij stelde dat de vele gasthuizen een blijk waren van de traditie van gastvrijheid van Groningers, die ook nu nog tot uitdrukking komt door de grote bereidheid Syrische vluchtelingen op te vangen.

Het officiële deel van de avond werd afgesloten met een optreden van ensemble *The Northern Consort*, dat muziek speelt van de vroege 17de tot de vroege 19de eeuw en dat de Pelstergasthuiskerk gebruikt als oefenruimte en concertzaal. Het speelde een sonate uit de *Tafelmuziek* van de Duitse componist Georg Philipp Telemann, waarna de avond werd afgesloten met een geanimeerde borrel.

750 JAAR BEGIJNHOF BREDA

Dit nieuwste lid van het LHB zal in de volgende Hofjeskrant uitgebreid aan de orde komen, maar hier zij er alvast op gewezen dat ook het Bredase Begijnhof dit jaar uitgebreid stilstaat bij het 750-jarig bestaan. Het Begijnhof is niet ontstaan als liefdadigheidshofje maar als semi-godsdiensstige instelling waar vrome doch zelfstandige vrouwen bijeen woonden. De laatste van de Bredase begijnen overleed in 1990. Daarna is het Begijnhof niet alleen qua vorm maar ook qua functie meer gaan lijken op een hofje, nog steeds voor alleenstaande vrouwen. Men viert het jubileum met over het jaar verspreide evenementen. Op 22 maart is de officiële jubileumdag met heilige mis en aanbidding van een boek over de geschiedenis van het Begijnhof, maar verder zullen er dit jaar concerten zijn, een opera, tentoonstellingen, een markt en een wetenschappelijk congres. Nadere informatie over al deze evenementen is te vinden op: www.begijnhofbreda.nl/jubileum-2017/.

'ZORGPALEIZEN' IN DE VOLKSKRANT

Wat zegt 'sterarchitectuur' over de prioriteiten van een samenleving, vroeg de kunsthistorica Wieteke van Zeil zich af in een artikel in de *Volkskrant* van 7 december 2016. Tegenwoordig worden prestigieuze gebouwen, duur en zeer zichtbaar, ontworpen door 'starchitecten', neergezet voor musea, treinstations en de rechterlijke en bestuurlijke machten. Maar waar blijven de hedendaagse zorgpaleizen zoals die wel werden gebouwd door de Nederlanders van de Gouden Eeuw? Van Zeil bespreekt in haar artikel tal van weeshuizen, tuchthuizen en hofjes, die in de 17de eeuw werden ontworpen door architecten van naam. In het bij het artikel behorende filmpje komt onder andere het Corvershof prominent aan de orde, maar ook andere hofjes elders in den lande komen voorbij. Het artikel is online beschikbaar (www.volkskrant.nl/wetenschap/de-zorgpaleizen-van-de-17de-eeuw-a4428991/) evenals het filmpje (www.youtube.com/watch?v=fLhGKgcV_OU).

HOFJE VAN SIX TE LISSE GERED

In 1797 kreeg de Nederlands Hervormde diaconie van Lisse uit de nalatenschap van de Amsterdamse regent Pieter Six (1686-1755) twee huizen, ten behoeve van de huisvesting van arme oude lidmaten. Men bouwde er zeven eenkamerwoningen in, waarna het in 1883 helemaal werd herbouwd. Later werd het aantal woningen verminderd tot vijf. Begin 21ste eeuw verkeerde het hofje echter in zeer slechte staat. De diaconie wilde het hofje laten afbreken om er een inloophuis te bouwen. Nadat de gemeente het groene licht had gegeven, gooide de crisis echter roet in het eten, en in mei 2016 kwam de diaconie terug op dit besluit. Het huis aan de Kanaalstraat is verkocht om de renovatie van vier huisjes daarachter mogelijk te maken, die na oplevering zullen worden verhuurd. Het is de bedoeling dat met de huuropbrengst charitatieve doelen worden gesteund.

LEIDS HOFJESARCHIEF TERUGGEVONDEN

In de regentenkamer van het Leidse Coninckshofje bevinden zich ingebouwde kasten waarvan de sleutels al jaren zoek waren. Uit overlevering wist men wel dat zich daarin het archief moest bevinden. Ten langen leste overwon men de schroom en liet men het slot voorzichtig forceren. Wat tevoorschijn kwam, overtrof de stoutste verwachtingen. Men trof er wat spelletjes, een 19de-eeuws servies van de Maastrichtse Regoutfabriek en een glasservies aan, en een uitgebreid en goed bewaard archief, teruggaande tot de stichting in de 18de eeuw en blijkbaar in de jaren 1930 keurig geordend, feilloos per jaartal en op volgorde. Een ware schat, aldus het oordeel van een archivaris van Erfgoed Leiden en Omstreken. Het fraaie archief zal daar nu in bruikleen komen ten behoeve van betere bewaring en historisch onderzoek.

HOFJESREEKS IN HET REFORMATORISCH DAGBLAD

Hofjes halen met enige regelmaat de krant, maar een hele serie krantenartikelen is ongebruikelijk. In de zomer van 2016 wijdde het *Reformatorisch Dagblad* een reeks van acht artikelen aan hofjes en hun bewoners, verschenen tussen 4 en 29 juli en nog online leesbaar. De artikelen bestaan uit interviews met bewoners, met fraaie foto's, informatie over de geschiedenis van de hofjes en soms ook met filmpjes. De journalisten van het RD zijn langs geweest in het Dordtse Arend Maartenshofje, het Dreyershofje in Amersfoort, het Delftse Hofje van Pauw, het Cornelia Quackshofje in Vlissingen, het Brants Rushofje in Amsterdam, het Leidse Tevelingshofje, het Gasthuishofje te Doesburg en het Andreashofje in Katwijk. De reeks is te vinden door 'hofje' in te voeren in de zoekfunctie op www.rd.nl/ – behalve op zondag, want dan is de website vanwege de zondagsrust niet toegankelijk.

275 JAAR VROUWENHUIS TE ZWOLLE

Op 4 februari 2017 was het 275 jaar geleden dat de Zwolse regentendochter Aleida Greve (1670-1742), naar verluud de rijkste vrouw van de stad, voorgoed de ogen sloot. Daarmee trad het testament in werking waarin zij haar woonhuis aan de

Grote Aa (nu: Melkmarkt) bestemde voor woning en onderhoud van maximaal 20 – later meestal 14 – oude vrouwen en vrijsters van Nederlands Hervormde huize. Ze stichtte dus een hofje in een huis, een variant die ook voorkomt in bijvoorbeeld Alkmaar en Enkhuizen.

Het was niet de enige van zulke instellingen in Zwolle, maar het is, dankzij Aleida's genereuze schenking van onroerend goed en landerijen, wel de enige die tot de dag van vandaag is blijven functioneren, met een zelfstandig stichtingsbestuur. Het hofje huisvest geen ouderen meer maar zeven studentes van het Zwolse conservatorium. De begane grond heeft een museale functie, met verscheidene bijzondere stijlkamers, de regentenkamer – met daarin nog meubilair uit Aleida's nalatenschap – en de tien schilderijen die Aleida en haar vriendinnen in hun jeugd maakten. Eén daarvan is haar zelfportret.

Het Vrouwenhuis stond op deze sterfdag uitgebreid stil bij het jubileum met de presentatie van een boek dat voor het eerst de geschiedenis schreef van de andere, grotendeels verdwenen en vergeten Zwolse hofjes. In de sfeervol verlichte regentenkamer werden de genodigden – onder wie ook vertegenwoordigers van de Zwolse

pers – verwelkomd door het bestuur en vergast op welluidende composities van Mozart en Brahms, gespeeld door drie van de bewoonsters. Directrice en co-auteur Saskia Zwieters sprak over de vele verschillende hofjes die Zwolle ooit telde. Hoewel ze bijna allemaal niet meer als zodanig functioneren, zijn ze vaak nog wel terug te vinden in het Zwolse stadsbeeld. Het eerste exemplaar van het boek werd vervolgens door Sientje Jansen – bewoonster rond 1900 – aangeboden aan burgemeester Henk Jan Meijer. De burgemeester dankte het bestuur hartelijk voor het boek, want geschiedenis leer je het beste kennen door boekwerken. Hij voegde de daad bij het woord door tijdens het volgende muzikaal intermezzo het boek uitgebreid door te bladeren.

Tijdens de borrel na afloop lieten de trotse regenten de verschillende museale kamers zien, zoals de bijzondere stenen kamer aan de voorkant, de monumentale schouw in de dienstbodenkamer en de stijlkamers aan de achterkant. Zwolle mag nog maar één hofje over hebben, maar dat is wel heel bijzonder. Het is op afspraak open voor groepsrondleidingen, dus wie eens naar Zwolle gaat kan zich daar zelf van overtuigen.

REPORTAGE:

EEN NIEUW HOFJE IN DE POLDER

Voor de lezers van deze krant zal het niet als een verrassing komen: het hofje als woon- en bouwvorm lijkt aan een ware comeback te zijn begonnen. Zoals Dorine van Hoogstraten in *Open en besloten* aantoonde is het hofje terug van nooit weg geweest, maar de afgelopen jaren zijn her en der nieuwe initiatieven ontplooid op het gebied van ouderenhuisvesting waarbij doelbewust wordt teruggegrepen op het archetypische hofje uit de historische binnensteden.

Medio 2018 moet er in het Noord-Hollandse dorp Anna Paulowna, in de gemeente Hollands Kroon, een hofje verrijzen waarbij het historische hofje nadrukkelijk inspiratiebron en ijkpunt is. Zelf afkomstig uit de Anna Paulownapolder was dit bericht aanleiding om ter plekke poolshoogte te gaan nemen en af te spreken met initiatiefneemster Jennifer Hofmeijer.

De Anna Paulownapolder is 'nieuw land', drooggemaakt in de jaren 1845-1846. Het grotendeels door een agrarische economie bepaalde gebied heeft zoals veel plattelandsgebieden een vergrijzende bevolking. Jennifer Hofmeijer is net als ik afkomstig uit 'de Polder', zoals men hier zegt. Opgeleid als verpleegkundige was ze jarenlang werkzaam in de zorg in de Randstad, waarbij ze veel zag wat haar niet beviel. Terug in de polder met haar gezin achtte ze de tijd rijp om haar onge-

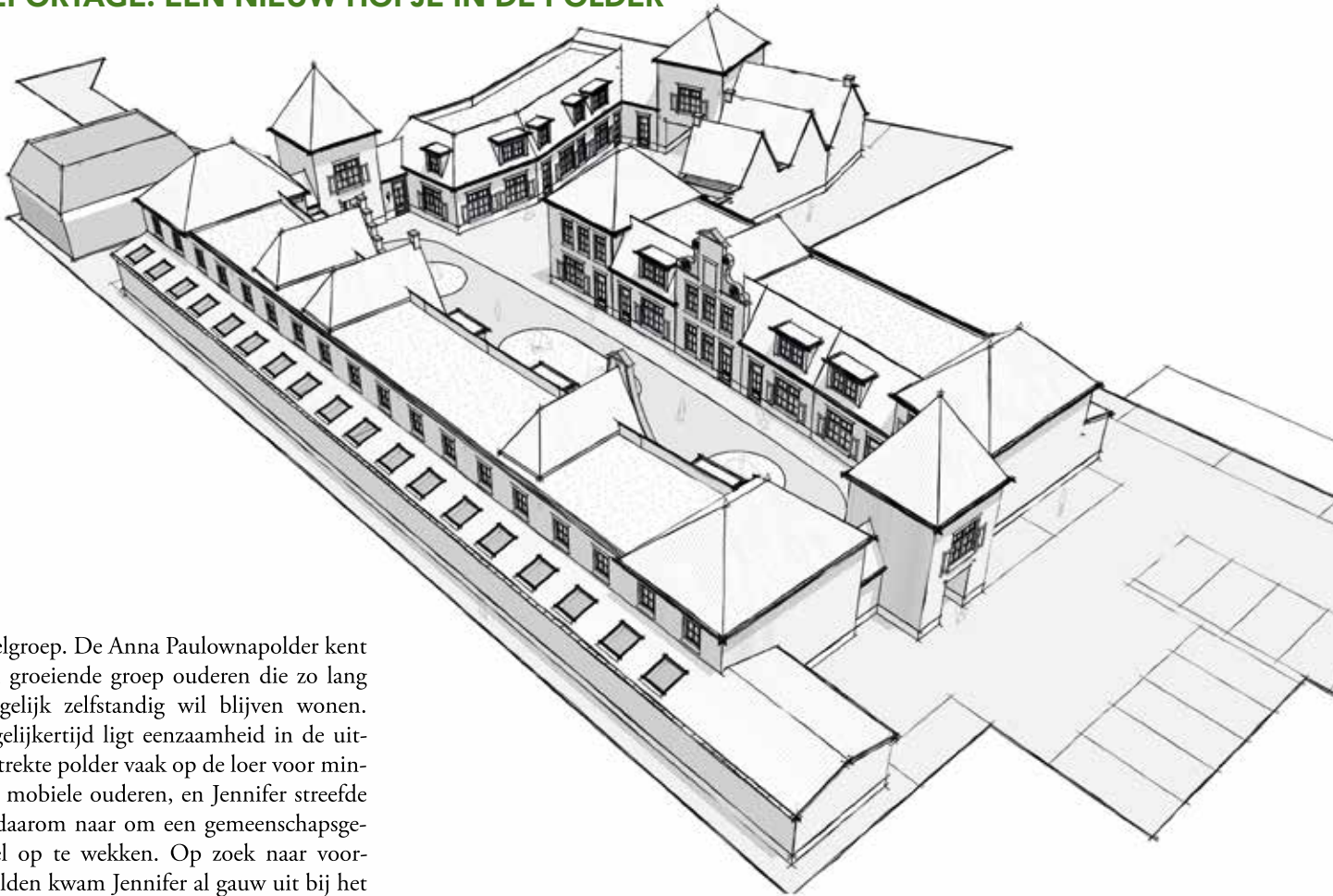
noegen over grote zorginstellingen om te zetten in het bieden van een alternatief. Ze werd zorgondernemster en zette in 2011 de Polder Résidence op, een kleinschalig zorgcomplex voor negen dementerende ouderen waar rekening wordt gehouden met wat ze nog wel kunnen en leuk vinden

en waar het personeel ruim de tijd heeft voor gedegen zorg op maat. Er bleek veel vraag naar het concept, en in 2013 opende de Polder Hoeve, ook bestemd voor negen dementerende ouderen.

Na dit succes ging Jennifer nadenken over een ander concept, voor een andere

REPORTAGE: EEN NIEUW HOFJE IN DE POLDER

doelgroep. De Anna Paulownapolder kent een groeiende groep ouderen die zo lang mogelijk zelfstandig wil blijven wonen. Tegelijkertijd ligt eenzaamheid in de uitgestrekte polder vaak op de loer voor minder mobiele ouderen, en Jennifer streefde er daarom naar om een gemeenschapsgevoel op te wekken. Op zoek naar voorbeelden kwam Jennifer al gauw uit bij het hofje. Om inspiratie op te doen bezocht ze hofjes in Alkmaar, Amsterdam en Leiden. Vervolgens ontwierp ze in samenspraak met plaatselijke architect André Rijnders een hofje dat zal worden verwezenlijkt op een stuk bouwgrond in de Spoorbuurt van Anna Paulowna.

Aan tafel in haar kantoor legt Jennifer me uit wat ze voor ogen heeft. Haar hofje zal bestaan uit 24 toekomstbestendige woningen, voorzien van lift en rolstoelvriendelijk sanitair en met genoeg ruimte, onder andere om logés te huisvesten – vaak onmogelijk in huidige seniorenwoningen. Er zal een recreatieruimte komen, waar men met elkaar koffie kan drinken en verjaardagen kan vieren, en in een kan-

toorgebouw naast het hofje zal elke dag een verpleegkundige aanwezig zijn, die desgewenst zorg kan verlenen, maar vooral ook als aanspreekpunt. De woningen zijn koopwoningen, maar het eerste recht van koop en de koopplicht blijft aan het hofje, dat ook zorgdraagt voor het inkopen van eventuele benodigde gespecialiseerde zorg. Daarvoor betalen de bewoners maandelijks een bedrag waarvan bijvoorbeeld ook onderhoud wordt betaald. Winst is niet het grote doel: het geheel moet zich financieel kunnen bedruipen, maar het gaat om het voorkomen van eenzaamheid en ontworteling. Een oude dag 'zonder zorgen, maar met zorg omgeven', aldus Jennifer.

Uiterlijk zal het hofje bewust op his-

torische hofjes lijken, met Oudhollands aandoende gevels en kenmerken, zoals bijvoorbeeld luiken. De poorten zullen overdag open staan maar zijn 's avonds gesloten. De bewoners hebben uiteraard een eigen sleutel. Boven de poort zal Jennifers familiewapenschild worden aangebracht.

Jennifer denkt dat het hofje ook werkelijk een gemeenschap zal worden: inmiddels zijn al 13 van de 24 woningen vergeven, en de kopers daarvan geven uitdrukkelijk aan hiervoor te kiezen mede vanwege het sociale aspect van het wonen in een hofje. Eén toekomstige bewoonster koos een huis uit met uitzicht op de poort zodat ze het 'allemaal mooi in de gaten kan houden', een ander zag er naar uit om klusjes te verrichten voor de burens. Jennifers faam in de polder als zorgondernemer wekt veel vertrouwen, en de vraag is groot.

Het een en ander is nog volop in ontwikkeling – de drie deeltjes van de Hofjesreeks en het *Handboek voor hedendaagse hofjes* die ik voor Jennifer heb meegenomen worden dan ook dankbaar in ontvangst genomen. Maar als alles goed gaat, kunnen de eerste bewoners half 2018 in het hofje trekken, en zal het Polderhofje plaatselijk net zo'n begrip worden als historische hofjes elders.

Henk Looijesteijn

BOEKENNIEUWS

Het afgelopen half jaar is de hofjesliteratuur weer aardig aangevuld. Het Heiligen Geest Gasthuis te Groningen heeft de viering van het 750-jarig jubileum luister bijgezet met een grondige geschiedschrijving. Onder begeleiding van onder andere voogdes Hilde Krips-van der Laan heeft een keur van Groningse historici meegewerkt aan het onderzoek en het schrijven van *Tot hulp en troost. Het Heiligen Geest Gasthuis in Groningen*. In zeven rijk geïllustreerde hoofdstukken, vrijwel steeds van een andere auteur, komen de bouw-, bestuurs- en bewoningsgeschiedenis aan de orde.

Het gasthuiscomplex is door de eeuwen heen nogal gewijzigd en ontwikkelde zich van een doorsnee rechthoekig gasthuis tot een hofjesachtig complex met drie verschillende binnenplaatsen rond de kerk. Ook in functie ontwikkelde het zich van een gasthuis waar alle zorgbehoefigen hulp kregen naar een instelling voor ouderenzorg en tenslotte, aan het einde van de 20ste eeuw, tot een woningstichting voor met name alleenstaanden.

Bestuurlijk ontwikkelde het zich van een op godsdienstige grondslag georganiseerde geestelijke instelling via een door vooraanstaande burgers geleid en door het stadsbestuur gecontroleerd voogdencollege naar een onafhankelijke stichting. De vijfkoppige voogdij heeft tegenwoordig tot taak het rijksmonument in goede staat te houden en als woonplek voor 43 bewoners te behouden. Veel van de geschiedenis van het Heiligen Geest Gasthuis zullen hofjesbestuurders herkennen uit de geschiedenis van hun eigen instelling.

Het boek is voorzien van afbeeldingen, grafieken, kaarten, reconstructies en plattegronden van het complex, en overzichten van de provisorien en voogden. Met *Tot hulp en troost* heeft het oudste Groningse gasthuis nu een volwaardige geschiedenis.

Een goed voorbeeld dat hopelijk doet volgen, want de geschiedenis van de andere Groningse gasthuizen moest nog grotendeels geschreven worden.

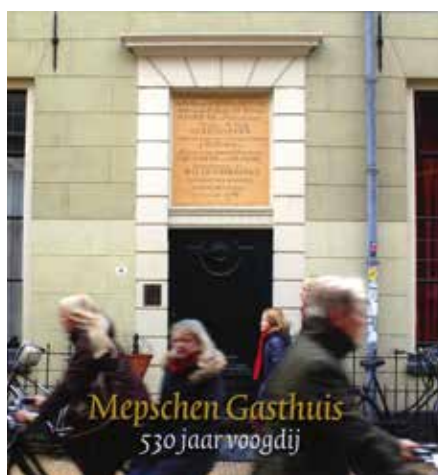
De uitzondering op deze regel is het Mepschengasthuis uit 1479. Dat liet al enige jaren geleden een boek verschijnen (zie daarvoor Hofjeskrant 25, bladzijde 8). In samenhang daarmee verscheen in 2012 een kloek boek over het aan dit gasthuis nauw verbonden Hinckaertshuis, waar de stichteres en na haar verscheidene gasthuisvoogden woonden. Beide boeken geven veel inzicht in de geschiedenis van een kleiner particulier gasthuis, waarvan er heel veel waren in Groningen. Het is te hopen dat andere gasthuisbesturen in de Martinistad deze goede voorbeelden spoedig zullen navolgen.

Zwolle, de oude Hanzestad aan de IJssel, kende ook veel hofjesgelijkende instellingen. Het Zwolse Vrouwenhuis besloot om de viering van het 275-jarig jubileum kracht bij te zetten met een boek over deze Zwolse hofjes. De eigen geschiedenis was al eens door de Overijsselse historicus Jan

Ten Hove geboekstaafd ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan, nu besloot het bestuur dat de geschiedenis van de andere Zwolse hofjes maar eens moest worden uitgezocht. Door steeds wisselende benamingen en de afwezigheid van veel stichtingsarchieven was het een hele puzzel. Samen met directeur Saskia Zwiers groef Ten Hove in de archieven, en het resultaat mag er zijn. De handige kaart achterin laat zien dat de historische binnenstad naast twee gasthuizen maar liefst 17 particuliere stichtingen telde. Ook naderhand zijn er nog instellingen bijgekomen in de 19de-eeuwse uitbreiding. Het boek besluit met een vooruitwijzing naar de bouw van de Knarrenhof, een modern hofje in Zwolle waarvan de bouw in april zal beginnen.

Het boek over het Vrouwenhuis zelf is overigens ook nog steeds leverbaar, want in 2009 is een tweede druk uitgekomen. Wie zich wil verdiepen in de geschiedenis van Zwolse hofjes wordt aangeraden dit boek ook aan te schaffen, want begrijpelijkerwijs is de behandeling van dit hofje in *Hofjes in Zwolle* vrij beknopt.

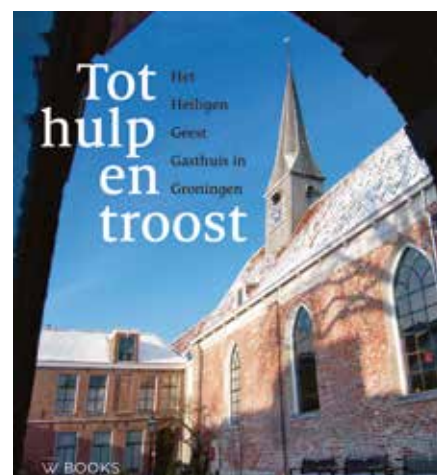
BOEKENINFORMATIE

R.J.H. Brink, *Mepschen Gasthuis, Sint Annen Gasthuis, Hinckaerts Gasthuis, 530 jaar voorgedij, 1478-2009*, Studio van Stralen, Groningen, 2009, ISBN 978-90-77957-13-4, 48 bladzijden, geïllustreerd in kleur, €10 (+€3 verzendkosten) te bestellen bij www.hinckaertshuis.nl/.

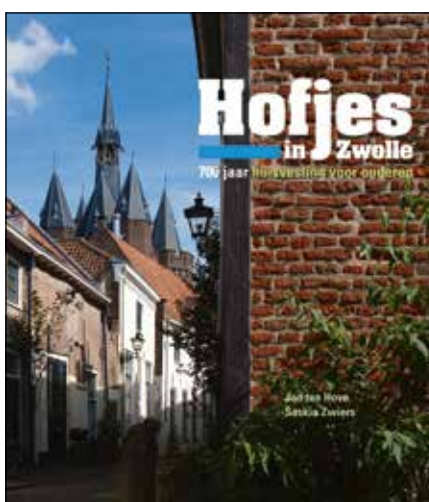
T.J. Hoekstra, N.J. Barneveld-Schelling e.a. (red.): *Het Hinckaertshuis, zeven eeuwen bouwhistorie*, Stichting Hinckaertshuis, Groningen, 2012, ISBN 978-90-9027065-4, 326 bladzijden, geïllustreerd in kleur, €40 (+€5 verzendkosten) te bestellen bij www.hinckaertshuis.nl/.

Martin Hillenga & Hilde Krips-van der Laan (red.), *Tot hulp en troost. Het Heiligen Geest Gasthuis in Groningen*, WBOOKS, Zwolle 2016, ISBN 978 94 625 8165 4, 192 bladzijden, geïllustreerd in kleur, €24,50.

Jan ten Hove, *Het Vrouwenhuis te Zwolle*, Uitgeverij Waanders, Zwolle 2009 (tweede herziene druk), ISBN 90-400-9695-3, 80 bladzijden, geïllustreerd in kleur, €20 (+€4,25 verzendkosten).

Jan ten Hove & Saskia Zwiers, *Hofjes in Zwolle. 700 jaar huisvesting voor ouderen*, Stichting het Vrouwenhuis, Zwolle 2017, ISBN 978-90-9029974-7, 144 bladzijden, geïllustreerd in kleur, €20 (+€6,20 verzendkosten).

Deelnemers aan het LHB kunnen exemplaren van de Zwolse boeken reserveren via info@vrouwenhuiszwolle.nl, dan neemt één der bestuursleden die mee naar de LHB-bijeenkomst.

HEEFT U NIEUWS? VERTEL HET ONS

Het LHB heeft inmiddels 100 leden, waar heel wat gebeurt: jubilea, tentoonstellingen, boekpublicaties, et cetera. De redactie van de Hofjeskrant kan dat helaas niet allemaal zelf bijhouden. Heeft uw hofje iets te vieren, of iets bijzonders georganiseerd, of is er een bepaald probleem of verschijnsel waarvoor u graag aandacht ziet in de krant, laat het ons dan weten. Uiteindelijk is het immers uw Hofjeskrant! U kunt redacteur Henk Looijesteijn bereiken via hlo@iisg.nl of info@hofjesberaad.nl.

HOFJESREEKS
Heeft u ze al compleet? Of op zoek naar een bijzonder cadeau? Nog altijd verkrijgbaar bij www.uitgeverij-vanstockum.nl